

Marie Andersson
Områdesskydd
Naturavdelningen
036-39 5408

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Högemålsbranten i Jönköpings kommun

Beslut

Länstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Högemålsbranten, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för området långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 2).

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och återskapa ett olikåldrigt lövskogsområde med både trivallövträd och ädellövträd i brantmiljö, med dess biologiska mångfald
- bevara och förstärka substrat och strukturer som gynnar artrikedomen knuten till död ved, översilade lodytor och gammal och grov asp, sälg och lönn

Syftet ska uppnås genom att:

- brantskogen huvudsakligen lämnas för fri utveckling med naturliga processer. Vid behov skall skötselåtgärder ersätta önskad men utebliven naturlig dynamik i en lövskog.
- vid behov utföra skötselåtgärder för att bevara och skapa goda förutsättningar för en artrik lövskogsmiljö med död ved och inslag av naturvärdesträd

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Högemålsbranten
Areal	12,6 hektar
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Jönköping
Socken	Gränna
Lägesbeskrivning	Strax öster om gården Högemålen, drygt 5 km nordost om Örserum
Fastigheter	Gunnemålen 1:8 samt del av Högemålen 1:11, Norra Kärr 1:2 och Gunnemålen 1:2
Fastighetsägarkategori	Enskilda och Staten (Naturvårdsverket)
Gräns	Enligt karta, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Naturreservatet Högemålsbranten utgörs av en drygt 1 kilometer lång rasbrant, vänd åt öst - nordöst, och ligger i den sprickdal som går i nord-sydlig riktning genom Östra Vätterbranten. Terrängen är blockig och större delen av branten är klädd med aspdominerad lövskog där inslaget av ädellövträd, men även gran och tall, bitvis är rikligt. Tillgången på gamla och grova träd, samt död ved, är god. Sammanlagt har 12 rödlistade arter samt ett sextiotal signalarter noterats i området. Till dessa hör bland annat aspfjädermossa, liksom lunglav och gelélavar som bägge förekommer tämligen allmänt i hela reservatet. Områdets lodytor har artrika mossamhällen med till exempel porellor, men i övrigt är den rikaste epifytfloran knuten till senväxta gamla lönnar. Delar av området bär spår av ett kulturlandskap i form av gamla, hamlade ädellövträd.

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar
2. uppföra byggnad eller anläggning
3. anlägga väg eller parkeringsplats

4. framföra motordrivet fordon med undantag för uttransport av fällt vilt med mindre fordon som ej orsakar körskadorna på fast mark samt på traktorväg markerad på reservatskartan (bilaga 1)
5. bedriva täkt av något slag
6. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, dämna eller ordna upplag
7. uppföra stängsel eller annan hägnad
8. plantera in för trakten främmande växter eller djur
9. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen
10. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn, undantaget möjligheten att efter tillstånd från Länsstyrelsen uppföra en lågspänningsledning med en maximalt 4 meter bred ledningsgata, dimensionerad att förse ett fåtal hushåll på Gunnemålen 1:2 med elektricitet, enligt sträckning markerad på beslutskarta (bilaga 1).

***B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM
FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV
SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG***

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning och skyltning av reservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavla
3. anläggande och underhåll av led och utsiktsplats
4. utförande av naturvårdsinriktade restaureringsåtgärder av engångskaraktär för att uppnå syfte och bevarandemål med naturreservatet, som innefattar röjning/borttagande av gran samt uppsättning av viltstängsel inom streckat område på beslutskarta (bilaga 1)
5. utförande av naturvårdsinriktade åtgärder för att uppnå syfte och bevarandemål med reservatet, bland annat borttagande av inträngande gran, ringbarkning i syfte att öka mängden död ved samt friställande av naturvärdesträd genom frihuggning eller ringbarkning
6. bekämpning av främmande och/eller invasiva arter
7. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

***C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM
RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM
NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT
INOM NATURRESERVATET***

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål
2. skada levande eller döda, stående eller liggande träd eller buskar
3. plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar, med undantag av matsvamp för husbehov
4. samla in ryggradslösa djur med hjälp av fällor
5. elda annat än med medhavd ved
6. framföra motordrivet fordon
7. sätta upp tavla, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

8. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål
9. anordna lägerverksamhet med fler än 30 personer

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan och som preciseras i fastställd skötselplan (bilaga 2). Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av ledningar, strövstigar eller vandringsleder. Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande som i förväg har godkänts av Länsstyrelsens reservatsförvaltning eller för vilka tillstånd erhållits av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Bakgrund

Högemålsbranten nyckelbiotopinventerades av Skogsstyrelsen år 2000 och 2001. Nästan 60 % av skogsmarken i naturreservatet klassades då som nyckelbiotop eller naturvärdesobjekt. Vid en utvärdering av all mark med höga naturvärden i Östra Vätterbranterna bedömdes Högemålsbranten, tillsammans med 11 andra områden, vara i behov av ett långsiktigt skydd i form av naturreservat. Detta arbete inleddes i augusti 2005 och efter fältbesök, samråd och förhandlingar har köpeavtal tecknats för en fastighet och inträngsersättning betalats ut för resterande tre fastigheter i reservatet.

Samråd enligt 25-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med bland annat Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Jönköping kommun.

I december 2010 skickade Länsstyrelsen ett förslag till beslut och skötselplan på remiss till Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Jönköpings kommun, Gränna skogsgrupp samt markägare. Naturvårdsverket och Jönköpings kommun tillstyrker förslaget om reservatsbildning och skötselplan. Gränna

skogsgrupp är av uppfattningen att reservatsbildandet är väl motiverat men har inkommit med ett antal synpunkter på bland annat reservatets storlek och skötselplan. Alla synpunkter som inkommit har behandlats och delvis beaktats inför den slutliga utformningen av beslut och skötselplan.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet, som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Länsstyrelsen arbetar med de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen. Naturreservatsbildning av Högemålsbranten bidrar till miljömålen ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt- och djurliv”.

Högemålsbranten utgörs av en kilometerlång, östvärd förkastningsbrant där uppemot ett sextiotal arter som signalerar om höga naturvärden har noterats. Flertalet av dessa signalarter är knutna till de gamla, hamlade ädellövträd som finns i reservatet och speglar området historia som kulturlandskap. Naturreservatsbildning av Högemålsbranten prioriteras i enlighet med den strategi som har tagits fram av Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen vid urval av skogsområden som är i behov av ett långsiktigt skydd. Områdets ädel- och trivallövskog utgör en prioriterad skogstyp vid val av områden för långsiktigt skydd.

För att koncentrera naturvårdsinsatserna till de områden och de skogstyper där de gör mest naturvårdsnytta har ett antal landskapsutsknitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden utsetts till värdeetrakter. Högemålsbranten ligger inom värdeetrakten Östra Vätterbranterna och bedöms tillsammans med omkringliggande naturreservat ha särskilt goda möjligheter att bevara den biologiska mångfalden på lång sikt. Övervägande delen av reservatet är

klassificerat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen och tolv rödlistade arter, samt ett sextiototal signalarter, är funna i området.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden motiverar ett skydd mot rationellt skogsbruk och exploatering. För att behålla och utveckla områdets naturvärden bör skogen lämnas orörd, med undantag för borttagandet av inträngande unggran samt frihuggning kring naturvärdesträd. Länsstyrelsen bedömer att området bäst skyddas som naturreservat.

Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att skydda de strukturer och arter som hör till en naturskogsartad brantmiljö med trivial- och ädellövträd. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Även reservatets storlek har prövats enligt 7 kap. 25 § MB, i syfte att på bästa sätt binda samman områdets värdekärnor utan att inskränka på den enskildas intresse och rätt att använda marken.

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap MB och med den för området gällande översiktsplanen. I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Uppllysning

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, samt i Jönköpings-Posten. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 21 november 2011 och de gäller omedelbart även om de överklagas. Den som berörs av detta beslut har rätt att överklaga. Överklagandet skall ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 17 november.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket tillförordnat länsråd Anneli Wirtén beslutat och naturvårdshandläggare Marie Andersson varit föredragande, har även länsjurist Anna Adholmer och funktionsansvarig områdesskydd Malin Lund deltagit.

Anneli Wirtén

Marie Andersson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista